

Brussel, 28 Maart 1947
Montoyerstraat, 48

enst * GETROUWHEID *

Aan de families der 12 leden van het
GEHEIN LEGER, gefusilleerd te Lingen
op 8 Augustus 1943.

7

Mijnheer,
Mevrouw,

Wij hadden de gelegenheid ons naar Duitschland te begeven samen met den E.H. FROIDURE en hebben een grondig onderzoek ingesteld aangaande de 12 leden van het G.H., gefusilleerd te Lingen.

Zie hier al de inlichtingen die we konden inwinnen. Vooreerst, berust in de documentatie van het proces van Oldenburg de verklaring van den Duitschen krijgsgevangene : Johann WESSENS P.W. n° A 453.981 (zijn burgerlijk adres wordt niet opgegeven naar zoon, zoo noodig, kunnen teruggevonden worden door bemiddeling van de Commissie der Oorlogsmisdaden). Deze bewaker vertelde het volgende :

- * Op 7 Augustus 1943, vertrokken wij uit het kamp van Esterwegen omstreeks 5 uur 's morgens. Er waren 12 gevangenen en 24 bewakers.
- * De Belgische gevangenen waren geboeid. Wij kwamen te Lingen aan, waar ieder Belg in een afzonderlijke cel opgesloten en door twee bewakers bewaakt werd. De Staatsanwalt (de rechter) in zwarten toga, begaf zich van cel tot cel en deed elke gevangene mede dat hij ter dood veroordeeld werd en binnen een uur zou gefusilleerd worden. De gevangenen kregen dan de toelating om brieven te schrijven en een priester kwam ze biechten.
- * Gedurende de biecht, mochten wij, de bewakers, opverzoek van den priester buiten de cel gaan. Ik weet dus niet of de priester Fransch of Duitsch sprak. Tegen ons sprak hij Duitsch zonder tongval. Na ongeveer een uur werden de Belgen in klein rijtuig gestopt, 2 Belgen en 4 bewakers samen, en naar het schietveld van Lingen gevoerd. De rit duurde 10 tot 15 minuten. De Staatsanwalt was opnieuw daar, maar ditmaal in rooden toga; bovendien waren er 16 onder-officieren van het leger, 3 of 4 luitenanten en de Einheitsfuhrer, DUBBEL, van kamp 7 (Esterwegen). Op het schietveld waren 4 schandpalen opgericht. Ik heb er mijn gevangene moeten naartoe leiden. Terwijl ik daar was zag ik dat zijn rozenkrans op den grond gevallen was. Ik raspte hem op en legde hem terug op den gevangene. DUBBEL zond me dan weg van het schietveld. Ik ging terug naar de auto en hoorde de vuurschoten. Mijn gevangene bevond zich tusschen de eerste vier. De gefusilleerde Belgen droegen hun kleederen van dwangarbeider en werden waarschijnlijk in deze kleedij begraven. Men heeft mij verteld dat dit gebeurde op den Teufelaberg bij Borger. *

Te Lingen zelf brachten wij een bezoek bij den E. H. Pastoor HILLING, wonende in de Burgstrasse naast de katholieke

kerk. Deze priester heeft, niettegenstaande hij zeer bejaard en zeer ziek was, E.H. FROIDURE en mijzelf ontvangen en vertelde ons wat volgt :

* Op 7 Augustus 1943 deed de katholieke wachtmeester van de gevangenis te Lingen mij in het grootste geheim ontbieden, en vertelde mij dat den volgenden dag, rond 6 uur, gevangenen moesten terechtgesteld worden. Hij wist niet of ze katholiek waren, maar zelf katholiek zijnde, wilde hij hun de gelegenheid geven om godsdienstige hulp te ontvangen. Bij dageraad, begaf ik mij naar de gevangenis en las de mis in den ziekenzaal ; aangezien ik 6 gewijde hosties met mij genomen had, kreeg ik toegang tot den gang der gevangenis. Ik moest een half uur wachten. De wachtmeester zegde me dan dat de gevangenen zoeven aangekomen waren, ieder door twee S.S. bewaakt. Ik moest de toelating om doorgang aan den Directeur vragen. Men gaf mij de toelating elke cel te bezoeken. Ik moest echter wachten en nog wachten. Zoohaast ik er toegemachtigd werd ging ik de eerste cel binnen. Ik kende het aantal gevangenen niet. De twee S.S. verlieten de cel op mijn verzoek. De gevangene biechtte zich. Wij spraken Duitsch, Vlaamsch en enkele woorden Fransch. Ik gaf hem de H. Communie. De wachtmeester gaf mij de toelating om de tweede cel binnen te gaan al zeggende : " Kom buiten als ik het u zal zeggen ; het zijn Belgen en Katholiken ; het is dringend " Het werd meer en meer dramatisch. Telkens ik een cel verliet dacht ik dat het de laatste gevangene was, maar, helaas, er was steeds een volgende. Ik deed de mijn hosties in twee. De bewakers waren steeds daar. De tien gevangene ontving het H. sacrament. Toen had ik geen hosties meer en bij het verlaten der cel vernam ik dat er een elfde gevangene was. Ik biechtte hem en vertrok in der haast om het H. Sacrament te gaan halen. Toen ik terug kwam, was hij helaas, reeds naar het schietveld vertrokken. Deze kon dus de H. Communie niet ontvangen. Ik mog dan bij den twaalften gaan en deze ontving de H. Communie. Hij ontving mij al zeggende : " Ah, U zijt een katholiek priester, ik heb U den ganschen morgen geroepen ". Enkel een tijd geleden is men mij de foto's dezer 12 gevangenen komen tonen. Ik kon ze niet herkennen. De broeder van Albert DEBONDT maakte deel uit van deze sending en ik heb met hem gesproken. Ik heb op het schietveld niet mogen gaan, aangezien me dit geweigerd werd. Ik kan nochtans verklaren, indien het een opbeuring is voor de families, wat ik hoop, dat al deze mannen moedig stierden van voorzien van de hulpmiddelen der H. Kerk. "

Ik vroeg dan aan E.H. Pastoor HILLING of hij den gevangene niet kon aanduiden die een rozenkrans droeg (volgens de verklaring van dhr. WESSELS) Hij zegde mij dat hij meende dat verschillende gevangenen er een bezaten.

Wij bedankten dan E.H. Pastoor HILLING en, aangezien wij de zekerheid hadden dat onze 12 gevangenen niet begraven werden te Lingen maar dat hun lijken per camion weggevoerd werden na de terechtstelling, hebben wij ons ingespannen om hun graven te vinden. De opzoekingen waren van langen duur en nauwkeurig.

Een katholiek priester, E.H. Pastoor LUERING die ons aangeduid werd als hebbende de op den Feufelsberg begraven gevangenen gezegend, kon teruggevonden worden en duidde ons ter plaatse

de juiste ligging aan. Zijn verklaringen stemmen overeen met de documenten die in het proces van Oldenburg berusten en die vermelden

- 1°) Voor al de in het kamp van Esterwegen overleden gevangenen, op verschillende lijsten, de namen, voornamen, data van overlijden stamnummers en grafnummers. Voor de 12 te Lingen gefusilleerden komt er op deze lijsten een groots-leege plek voor, waarop slechts een lijst der nummers vermeld wordt, nl. :
 graf n°16, datum van overlijden : 7 Augustus 1943
 datum van begrafenis : 7 Augustus 1943
 " 17, idem
 " 18, idem, en zoo voorts tot n° 27 inbegrepen.

Het kerkhof van Seufelsberg is een zacht verheven voorgebergte te midden van een moerassige streek. Die heuvel is met graven bedekt. Talrijke Duitse graven (ongeveer 2.000) met kruisen en nummers. De Belgische graven van het kamp van Esterwegen liggen afgezonderd op het uiteinde van dien heuvel en zijn onder struikgewas verdoken. Het is dat wat de opsporingen zoo bemoeilijkt heeft. Pastoor LUENING en pastoor MUELLER, die beiden de graven hebben gewijd op het oogenblik der teraardstelling, hebben de plaats van het eerste en het laatste graf aangeduid. Wij hebben ter plaatse peilingen gedaan en hebben vastgesteld dat de kisten, die op een diepte van 1,50 m. tot 75 cm. steken, in goeden staat van bewaring zijn. Het zijn schoon doodkisten uit zeer dit en bewerkt hout vervaardigd.

Wij hebben in het midden van het kerkhof een groot kruis in beukenhout opgericht en enkele, met dennentakken vervaardigde kronen op de graven onzer gefusilleerden en der andere gevangenen neergelegd. Het zal gelukkiglijk mogelijk zijn het stoffelijk overschot onzer 12 Helden op Belgischen bodem terug te brengen. Ongelukkiglijk is het onmogelijk thans te zeggen welk lijk der 12 gefusilleerden in ieder kist rust. Om ze bij name te identificeren zou een identificatie moeten gebeuren bij de ontgraving. Indien dit niet moest mogelijk zijn, zou het steeds een troost zijn ze samen te begraven op een eereperk op een uitgekozen plaats.

Wij hopen dat deze enkele inlichtingen, al zijn ze nog zoo pijnlijk, niettemin een troost zullen zijn voor de families onzer helden. Wij hebben talrijke foto's genomen van het kerkhof en zullen ze U opzenden zoohaast ze gereed zijn.

Alvorens het kerkhof te verlaten heeft E.H. FRUIDURE gebieden opgezegd en de graven gezegend.

Wij houden ons gansch te Uwer beschikking om de noodige voetstappen aan te wenden met het oog op den terugkeer der stoffelijke overschotten naar België

Wij bieden U, Mijnheer, Mevrouw, de verzekering van onze oprechte sympathie en van onze zeer verkleefde gevoelens aan.

Voor den Dienst " GEGROUWHEID "

H. van der Brugge

Mevr. van der BRUGGEN.